

Dr. Zdeněk Kučera: „Založení Centra práva, technologií a digitalizace bylo jasným signálem, že fakulta bere obor práva ICT vážně.“

12.4.2024 - Pavel Nesit | Právnická fakulta UK

Centrum práva, technologií a digitalizace vzniklo na Právnické fakultě Univerzity Karlovy 1. června 2023, ale jeho kořeny sahají až do roku 2012.

Během deseti let před jeho oficiálním založením prošlo mnoho studentů předměty zaměřenými na právo ICT a nové technologie, které postupně rozšířily svůj záběr od práva ICT až po právní ochranu dat a telekomunikační právo. Za tímto rozvojem stojí nejen odhodlanost vyučujících, ale také podpora klíčových osobností na fakultě. Centrum je důkazem vážného přístupu k oboru práva ICT a jeho rostoucí důležitosti v digitální době. V rozhovoru s vedoucím Centra, dr. Zdeňkem Kučerou, se podíváme na to, co všechno předcházelo jeho vzniku a jaké jsou plány do budoucna. Dr. Kučera nám představí klíčové momenty ve vývoji Centra, jeho vize a výzvy pro budoucnost, a rozebere aktuální témata týkající se práva, technologií a digitalizace.

Centrum práva, technologií a digitalizace oficiálně vzniklo 1. června 2023. Co všechno vzniku předcházelo?

V roce 2012 jsem byl fakultou na základě tlaku studentů osloven, abych spustil předmět naměřený na právo ICT, což se nedlouho na to stalo. Tento předmět jsem následně rozšířil na dva. O několik let později jsem přidal právo nových technologií a poté, co Jaromír Novák, tehdy předseda Rady ČTÚ přijal nabídku výuky, tak jsme spustili telekomunikační právo. V roce 2022 jsme pak otevřeli předmět právní ochrana dat. Centrum se tedy s předměty neobjevilo z ničeho nic, je za tím deset let práce na fakultě.

Za klíčové považuji, že za těch deset let našimi předměty prošlo obrovské množství studentů a mnoho z nich v oboru práva ICT pokračuje. Jsou úspěšnými podnikovými právníky, působí ve státní správě, nebo advokacii. To, že se nám povedlo desítkám studentů ukázat cestu v oboru, který je naplňuje, považuji za jeden ze svých největších úspěchů vůbec.

V listopadu předloňského roku jsem vedl rozhovor s dr. Soukupovou, členkou Centra. Tenkrát vyprávěla o výuce ICT práva v rámci katedry právních dovedností, ale o plánování založení speciálního centra se nezmínila. Bylo to tehdy utajené?

Jednání s fakultou o vzniku samostatného pracoviště probíhala mnoho let. Nebyl jsem si jist, zdali fakulta má o tento obor vůbec zájem. Vyučující v našich předmětech často přednášeli z prostého nadšení, bez úvazků, bez odměny. Několikrát během těchto let jsem zvažoval, že v tomto módu, kdy vlastně nevím, jak se fakulta oboru práva ICT staví, nechci pokračovat. Jsou tři klíčové osoby, které byly vždy velkou podporou a založení Centra pomohly – dr. Michal Urban, proděkan Marek Antoš a později současný děkan Radim Boháč. Svou podporou a jasným sdělením zájmu fakulty o právo ICT a konkrétními kroky, tak nejenže mě na fakultě udrželi, ale pomohli rozšíření o další předměty. Jelikož ale historická zkušenost velela opatrnosti, do poslední chvíle jsme o založení Centra moc nemluvili, jinak se o žádné tajnosti nejednalo.

Mohl byste nám představit další členy Centra?

Centrum má více jak 15 spolupracovníků. Klíčová je pro nás oblast ochrany dat, kde spolupracujeme s největšími odborníky v České republice, a to Františkem Nonnemannem, Vladanem Rámišem a Jindřichem Kališkem, který se věnuje též kybernetické bezpečnosti. Spolupracujeme též se špičkovými advokáty jako je Michal Matějka (doménová jména), Vojtěch Chloupek (cloud computing, 5G), Josef Donát a Jan Tomíšek (digitální identita). Vloni se k nám pak připojil jako externista Adam Jareš z Digitální informační agentury, e-finance přednáší Denisa Jindřichová z České národní banky. Telekomunikační právo měl na starosti Jaromír Novák. V oblasti umělé inteligence v našich předmětech přednáší též Alžběta Krausová a Veronika Přibán Žolnerčíková. Máme dva doktorandy; Janu Soukupovou a Martina Samka a spolupracujeme též se Štěpánkou Havlíkovou a plánujeme tým rozšířit právě o další mladé doktorandy a čerstvé absolventy doktorského studia. Rád bych další rozvoj Centra postavil hodně na nich.

Výuku jste nejprve realizovali v rámci katedry právních dovedností, jak už jsme zmínili. Kdy jste si uvědomili, že bude potřeba založit samostatné centrum?

Centrum je signál, že fakulta bere tento obor vážně. A že vás budou brát s dostatečnou vážností také další obory, které na fakultě mají tradičně prostor. V září 2024 bychom měli mít devět předmětů a samostatný studijní obor LL.M. To už si samostatnou značku žádá, nemyslíte? Ostatně, jsem přesvědčen, že minimálně náš základní předmět, právo ICT soukromé by mělo být součástí povinného základu. To, že fakultu opustí studenti, kteří neví, jak je právně chráněn počítačový program, nebo jak funguje ochrana osobních údajů na internetu považuji za obrovskou chybu.

Dovedu si představit, že problémy, které Vaše centrum řeší, musí být opravdu rozsáhlé. Vezměme v úvahu revoluci v oblasti umělé inteligence a sociálních sítí, což ovlivňuje otázky jako dezinformace, vlastnictví a ztráta účtů. Jak k tomu Vaše Centrum přistupuje? Máte pravidelné porady, kde diskutujete nad novými národními i mezinárodními „trendy“?

První rok Centra je řešením věcí za pochodu. Jen spuštění nového programu LL.M. a nových předmětů jako je Legal Technology, zabralo nám všem obrovské množství času. Představte si, že jen za první semestr LL.M. studia muselo během jednotek měsíců vzniknout okolo tisícovky slidů. Druhý rok centra bych pak nazval stabilizační a na tyto aktivity bude více času. Nicméně, rádi bychom je spojili s diskusemi s širokou veřejností, nechci je vést někde za zavřenými dveřmi. Ostatně již v prvním roce jsme s tím začali a spustili jsme kulaté stoly, které jsou otevřeny komukoli.

Jaké předměty v rámci fakulty vyučujete?

Právo ICT soukromé a veřejné, které jsou povinným základem pro absolvování modulu práva ICT. Dále pak právní ochrana dat, právo nových technologií, právo elektronických komunikací, kybernetická bezpečnost a legal technology.

Spolupracujete s jinými katedrami mimo katedru právních dovedností? Vzájemně se doplňujete a obohacujete?

Ano. To bylo první, co jsem v roli vedoucího Centra absolvoval – schůzky s vedoucími klíčových kateder. Na našich stránkách pak naleznete doporučený průchod předměty se zaměřením na právo ICT. Obsahují nejen předměty, které vedeme my, ale též předměty jiných kateder, jako je katedra správního práva, nebo katedra trestního práva. Na některých katedrách pak naši studenti píší diplomové práce pod naším vedením, nejčastěji je to katedra občanského práva, nebo třeba ústavního práva.

V dnešní digitální době si studenti zřejmě velmi oblíbí předměty související s technologiemi. Máte zájemce o Vaše předměty?

U většiny předmětů musíme přidávat několik studentů nad rámec kapacity. Těší mě to.

Dočetl jsem se, že studenti mohou psát diplomovou práci na téma spojené s právem, technologiemi a digitalizací. Již nějaké takové práce vedete? Musí to být velmi zajímavé.

Je tomu tak, již mnoho let vedeme diplomové práce na tato témata, ať už se jedná o ochranu dat, e-commerce, blockchain, nebo digitalizaci. Umožňujeme psaní pouze individuálních témat, která doposud nebyla zpracována. Témata musejí být dostatečně konkrétní. Aktuální práce se například zabývají smart kontrakty, právem být off-line, nebo sharentingem a právem dítěte na soukromí. Na většinu našich diplomantů jsem hrdý, mnoho z nich jsou autoři špičkových prací, některé práce dokonce získaly významná ocenění, jako je třeba cena Randovy nadace.

Co se týče nabídky pro studenty, jak jste na tom s poskytováním praktických dovedností? Nabízíte například stáže nebo kurzy?

Naše předměty obsahují silnou dovednostní složku, řada z nich jako například kybernetická bezpečnost jsou koncipovány převážně jako cvičení. Cílem je, aby si studenti odnesli praktické dovednosti. Ve spolupráci se státní správou i soukromými subjekty pořádáme většinou jednou za dva roky stáže v rozsahu 50 hodin. V minulosti byly zapojeni například Ministerstvo kultury, Český telekomunikační úřad, Úřad pro ochranu osobních údajů, AVAST, nebo skupina MAFRA. V následujícím akademickém roce je opět plánujeme otevřít.

Dne 15. listopadu jste uskutečnili kulatý stůl na téma "Elektronické dokumenty, podpisy a soudní praxe." Jaký byl program této akce a zúčastnil se opět někdo z významných úřadů?

Cílem kulatého stolu bylo prodiskutovat roztříštěnou judikaturu soudů nižších instancí a poukázat na to, jaké problémy to činí v praxi. Mezi diskutujícími byli jak pracovníci fakulty, zástupci advokacie, soudů, tak z Digitální informační agentury. Akce se zúčastnilo 70 posluchačů. Odezva mezi širokou veřejností byla fantastická a kulatý stůl vyústil v další diskusi na toto téma, která proběhne se soudcovskou obcí. Akce přesně zapadá do jedné z myšlenek Centra – otevírat aktuální palčivá témata mezi širokou veřejností a poskytnout neutrální platformu pro prodiskutování těchto témat.

Chystáte podobné události v letošním roce?

Určitě. 28. května se můžete těšit na další kulatý stůl, tentokrát v rámci desátého ročníku konference LAW FIT, tentokrát jako její doplňková akce. Proběhne opět na Právnické fakultě a bude se týkat práva být off-line. Opět se jedná o aktuální téma, jelikož zakotvení tohoto práva do ústavního pořádku je nyní v projednávání na půdě Senátu.

Na Právnické fakultě UK jste garantem kurzu LL.M. „Právní ochrana dat.“ Jedná se o relativně nový kurz, který byl zahájen v tomto akademickém roce. Mohl byste nám kurz blíže představit?

Jedná se o prakticky zaměřený program zabývající se různými aspekty ochrany dat, zejména pak osobních údajů. Při přípravě jsem dbal na to, aby program představil ochranu dat komplexně, v programu tak najdete moduly kybernetické bezpečnosti, nekalé soutěže, nebo otázky ochrany neosobních údajů. Další myšlenkou bylo představit téma sektorově, zaměřujeme se tedy na ochranu dat v e-commerce, bankovníctví, zdravotnictví, nebo státní správě. Snažil jsem se, aby skladba vyučujících představovala špičkové odborníky na českém trhu. Věřím, že jména jako Vladan Rámiš, František Nonnemann, nebo Jindřich Kalíšek jsou v oblasti ochrany dat dostatečnou zárukou, že

podávané informace budou kvalitní. Zpětná vazba od prvních posluchačů je skvělá, což mě těší a všechny to motivuje do práce v dalších letech. Je třeba si uvědomit, že vzájemná interakce a obohacování posluchačů navzájem je další přidanou hodnotou kurzu. Proto chceme, aby studenti se skutečně v praxi daty zabývali a mohli tak přispět svými podněty do výuky. Rád bych ještě zdůraznil, že program je postaven tak, aby si posluchači skutečně něco odnesli do své praxe. Nejedná se o několik víkendových seancí, ze kterých si posluchači odnesou pouze titul za jménem. Program je náročný a je postaven tak, aby titul LL.M. z oboru Právní ochrana dat něco znamenal.

Jaké jsou vaše vize a výzvy pro Centrum do dalších let?

Jsou ve třech oblastech: lidé, výuka, výzkum. V rámci první oblasti chci od příštího roku na fakultu přivést další mladé lidi, kteří se oboru věnují, aby jej pomáhali rozvíjet. V rámci výuky příští rok spustíme další nové předměty, jako je právo a umělá inteligence, e-commerce a ochrana dat II. Co se týče výzkumu, rád bych, aby se členové Centra podíleli primárně na aplikovaném výzkumu, tedy na aktivitách, které povedou k výsledkům využitelným pro širokou veřejnost. V rámci kulatých stolů pak budeme nadále otevírat aktuální témata a dostávat je mezi širokou veřejnost. A konečně, chci, abychom byli maximálně otevřené pracoviště – aby naše myšlenky a výstupy byly dostupné nejen pracovníkům fakulty a studentům, ale všem.

Děkuji za komplexní představení Centra. Přeji hodně dalších úspěchů.

Díky za rozhovor.

Rozhovor vedl BcA. Pavel Nesit z oddělení komunikace a vnějších vztahů

Foto: archiv dr. Zdeňka Kučery

<https://www.prf.cuni.cz/aktuality/dr-zdenek-kucera-zalozeni-centra-prava-technologie-a-digitalizace-bylo-jasnym-signalem-ze>